

הרשימה השחורה של הפינאנס-אילי

לילהם ללא

האם לא ידעתם, כי העשירי רים כמעט שלא התנדבו כלל; האם לא ידעתם כי התנדבות פירושה נתינת חלק נכבד מהחיים חלק מאמצעי הקיום בתוספת רטטילב רבים? העשירי רים לא עשו כזאת; העשיריים רק זרקו כמה פירו-רים מקופותיהם החתומות... אילו ידעתי לקרוא בשמו-תיהם של מופשי הזב-ה-לדו, הייתי מוקיעם על עמוד הקדון.

שלמה לביא, אין חרוד

מאת שלום כהן -

עוד לפני שבועיים היו עשירי ישראל מגמגמים בבושה כאשר נשאלו על תרומותיהם לקרן-המגן. הם היו מפנים את מבטיהם הצידה ומתנצנים במבוכה: "עוד לא הספקתי... היתתי הודה... לאשראי בבנק... עוד לא הספקנו להחליט... בעוד יום-יומיים בוודאי! בוודאי!"

השבוע השתנה הטון לחלוטין. אמנם, של-מה לביא, איש המצפון של מפא"י ואחד מעמודי-התחך של ההתיישבות העובדת, דרש בדבר מאת ממשלת ישראל להעמיד את ה-משתמטים אל עמוד הקלון. אך העשירים הספיקו כבר לחוש כי לא אנשים כאב ה-שכול שלמה לביא, שאיבד שני בנים במל-חמת הישיבה, הם הקובעים כאן, ולא קנה-המידה המוסרי שלו מהחה גורם מחייב ב-מדינה.

עם עבור גל החום הראשון של סערה ה-התנדבות, שוב אלה היה צורך לכוש מסחה.

מי ששנה אליהם השבוע בשאלה אויבה ביחס ל-תרומתם, קיבל תשובה ברורה, שחצנית: "זה לא איכפת לך?" או "אני לא מחוייבת לגלות?"

יכול להיות שהם צוד-קים. תרומה לקרן-המגן היא, אחרי הכל, עניין פרטי, הנתון למצפונה של אדם בלבד והוא זכאי לשמור עליו בסוד. אם שילם מיליון את תרו-מתו או לא, אין זה גונע לאיש מלבדו עצמו ו-מלבד מורשה הקרן - ואולי גונע הדבר, לכל היותר גם לאם מודאגת שבנה ימות מחר מפני שלא יהיה בידו הרובה האנטי-טאנקי או מפני

הזוכרו בהן? חורשים ספורים מקור-גאחה לכל אלה ש-הזוכרו בהן?

אריה פילץ: סערה ככום קפה

קצחתיה של מסעדת הונגריה, ב-רחוב גחלת-בנימין בתל-אביב, מלפני 25 שנה, יכולים אולי לזכור את המשרת החייכני של המסעדה, לייבלה. הוא נשאר על משמרתו ליד כיור הכלים המלוכלכים עד הרגע האחרון - עד שבעל העסק ירד מנכסיו. אסונו של האחד הוא אושרו של השני: לייבלה פילץ מיהר, בסיוע הס-תדרות העובדים, ארגן קואופרטיב של עובדי המסעדה ורכש אותה.

הקואופרטיב פונו לכל רוח. נשארו בו שני חברים בלבד: לייבלה, מרכזו של הקואופרטיב מן הרגע הראשון ובחורה בשם פסיה, שעתידיה היתה לשאת את השם גברת פילץ. משפחת פילץ עלתה על סולם ההצלחה.

ההונגריה הפליגה המשפחה לתר-שיש, קפה מפואר יותר על שפת הים. שלמה המלך הביא, כידוע, מ-תרשיש את אוצרות הזהב הגדולים שלו. לייבלה הוכיח שההיסטוריה חוזרת על עצמה.

בעודו מוצר פשוט נמנה לייבלה עם הקומוניסטים הגלגלים והמסור-רים של המופטי. אך השנים לימדו אותו שהקפיטל אינו דבר ודחה כל-כך. הוא צבר פרנסה לפרוטה, חי בצנע אישי קיצוני. את הכסף הש-קיע בנכסי דלא-אידי. הוא רכש מינרשים עירוניים, פרדסים וסתם קרקעות בעלות עתיד. על אחד

• כינויה של המפלגה הקומוניסטית ה-פולשתיאית באותן שנים.

מהם הקים את הבית הנישא ברחוב הירקון בו פתח את קפה פילץ. מועדון הלילה ה-מפואר ביותר של אותם הימים. שנהפך עד מהרה למיפגש הלילי של החברה הגבוהה.

מעל לבית הקפה, חי פילץ עצמו, כדירה שלמנה חלש על נכסיו. הם עצמו משנה לשנה: יחד עם שותפים אחרים הקים את פסקי הענק, הבניין המרכזי ברחוב אלנבי, על מיגרש עירוני לשעבר, שפילץ השיגו תמורת עסקות חליפין. הוא התחבר לבני משפחת מטלון האמידה, השתתף אהה ב-בניית בית-הקולנוע החדש ביותר של תל-אביב, תכלת. לא הרחק משם, עד כיכר דר-זנגוף, מוקם והולך פסקי ענק שני - אף הוא חלק מנכסיו של לייבלה, ואף הוא יכ-לול קולנוע חדש.

מר פילץ יודע בקרב ידידיו כחסכן מופלג. אין הוא מוציא פרנסה שלא לצורך. יש רק מקום אחד בו החסכנות הקיצונית הופכת לפזרנות קיצונית. בקרב אחד, למשל, ב-חינגא-באר או ברנדו, הוא הוציא לא פעם למעלה מ-250 ל"י, מזה חצי למשקאות. משום כך הוא חביב מאוד על מארחות ה-בארים המקבלות תמיד את פניו בשמחה רבה.

אין לחשוד במר פילץ בחוסר חוש פט-ריטי. ביתו שימש באופן קבוע מקום מיפ-גיש למפקדת ההגנה המחוזית, שראתה ב-דירה זו בימי המנדט מקום-סתרים נעים ב-טוח. אין לחשוד בפילץ שהוא קיבל עליו סיכון זה רק כדי לקשור קשרים למועלים לעתיד. אדרבא, כימי מלחמת הישיבה היה זה קפה פילץ שממנו יצאו שירי הלוחמים הפופולריים מצנפת גרב, בערבות הנגב, ו-האמיני יום יבוא.

והיום בא. קרן-המגן השמיצה את קילה. אריה פילץ, חשב חודש ימים, עד שהחליט להסתפק בתרומה של 500 ל"י. סוף-סוף, באותו שבוע, הגיש הצעה למיכרו של מש-רד הבטחון על 200 מכוניות טנדר צבאיות, פווד דגם 1950, עיסקה המסתכמת בקרוב לחצי-מיליון לירות ישראליות, שבה היו לו סיכויים להרוויח מכסף הבטחון את תרו-מתו כפול מאה לפחות.

כאשר שמע השבוע מפי ידיד כי תרומתו תזכה בקרוב לפירסומה הגאות על דפי העולם הזה, מיהר פילץ, הידוע על תרומה נוספת של 500 ל"י, "מחר שני ערבים ב-באר", כפי שהגדיר זאת אחד ממכריו.

אולם ייתכן שאין זו קמצנות והסיבה היא אידיאולוגית: אולי הקומוניסט הגלגל ל-שעבר טרם השתחרר לחלוטין מקו המפ-לגה כיום, לפחות בנקודה זו של תמיכה בקרן-המגן.

יונה איתן: דא עניינכם

יונה איתן נעשה עולה. 20 השנה שהקדיש לכניין הארץ לא זכו לכל פר-סום ורק מקרה המעילה ופשיטת-הרגל של הקבלן שלמה בליובסקי, בו מילא איתן תפקיד צדדי למדי, גרם ליונה איתן ששמו יוזכר לעתים הרבה יותר קרובות מכפי ש-היה רוצה.

דרכו של יהודי יקר זה החלה בגליציה, בעיירה סטניסלבוב, אולם עד מהרה עבר הצעיר ללמוד בטכניון הברלינאי, מקום בו התפתח כשרון הפעולה הציבורית שלו כיו-שב"ראש אגודת הסטודנטים העבריים.

כשעלה לארץ ב-1933 פתח לו חנות צנר-

עה לצרכי חשמל ברמת-גן חנות זו קיימת, אומנם, עד היום אבל שוב אין היא עיסקו המרכזי של איתן רבי-הפעלים. אמנם, את רוב זמנו הקדיש איתן תמיד לצרכי-ציבור. הוא היה ליושב-ראש התאחדות בעלי-הבתים ברמת-גן, לחבר המועצה-המקומית, לחבר מועצת-העירייה ולבסוף לסגן ראש-העיר ויו-שב-ראש הוועדה הכספית של עיר-הגנים.

ממש מפליא הוא כיצד יכול היה איתן להתפנות בצד כל אלה לפעולות תרבותיות ובטחוניות. על-כיל-פניו, עובדה היא כי יסד גם את הספרייה הציבורית דביר ביאליק, כי יסד גם את לשכת בני-בית ברמת-גן, כי שימש גם יושב ראש הסניף המקומי של הסתדרות הציונים הכלליים - ועל כל אלה, עוד מצא זמן לכתוב מאמרים בהבוקר וב-ידיעות עיריית רמת-גן.

מכאן מובן, שלעסקים מסחריים יכול היה להקדיש רק רגעים ספורים. ממש מדהים מה הספיק איתן לעשות ברגעים אלה: מלבד חנות חשמל רכש הוא מגיות בתברת בנייני הרוזה בע"מ, חברה לשיכון אשר בין בעלי מגיותיה נמנה גם יהודה קריניצקי, בנו של ראש עיריית רמת-גן. יש לו גם אינטרסים בבית-קולנוע, ואף טבעי הוא שקולנוע מת-חרה של משפחת עולים לא קיבל רשיון עירוני אלא לאחר ההפסדותו של יונה איתן מן העירייה, בעקבות פרשת בליובסקי.

אולם גם כיום, כאורח פרטי, שמורות ליונה איתן כל הזכויות המגיעות לחלוץ רבי-מעש. למרות שאין הוא סגן ראש העיר או יושב-ראש של ועדה חשובה, קובעת דעתו בעט-קים עירוניים וציבוריים רבים וכל תושב רמת-גן היודע מה שטוב לו ולענייניו, יודע כי כדאי להיות ידידו של מר איתן.

כמה תרם לקרן המגן?

על כך ענה יונה איתן בשאלה נגדית: "מה זה עניינו של איש?"

לונה בר: ללא מחשופך

מה, כשמותיהם שני עובדים שכורים, נערך מספר הנישומים. גם על הבית שבו היא עובדת אין שלט גדול הנושא את שמה. בכל זאת, מכירה כל אשה ישראלית את השם לולה בר.

10 שנים לאחר שעלתה מפראג, בשנת 1940, הפכה לולה בר למלכת האופנה היש-ראלית. החוג-הנוצץ כולו תלוי בנריונות אצ-בעותיה. לפני כל מסיבת-קוקטייל, נשף-גאלא או הצגת-בכורה, סוקדת כל אשה, שבעלה מכבד אותה, את הבית ברחוב הירקון, בתל-אביב, בו עמלו 45 תופרות בארבעה חורי עבודה הצמודים לדירתה הפרטית של הכר-הנת הגדולה של האופנה.

נשיהם של ראשי מפא"י, שנהגו בעבר להסתפק בסרפאן כחול, חולצה לבנה ומט-פחת-ראש, התרגלו גם הן לחובות שהטיל עליהן מעמדן החדש של בעליהן. הן פוק-דות בקביעות את המקדש, ממש כמו נשי התעשיינים הגדולים, היבואנים ושאר בעלי הממון. כי שמלה הגונה של לולה בר עולה בסכום של שלוש ספרות לפחות.

המעמד החברתי והכלכלי שהשיגה תור-פרת מספר אחד של ישראל לא סיפק אותה. היא התנדבה בשעתו לפעילות ציבורית-מדי-נית, הביעה את נכונותה לצאת לשליחות המגבית המאוחדת בארצות-הברית, נוסף ל-נסיעותיה הקבועות לפאריס, לפחות פעם ב-שנתיים - שגם הן בבחינת שליחות לאומית. הרי ממסעות אלה מביאה לולה בר את דוג-מות-השמלות החיוניות לנשיהן של ראשי המדינה. הגרי מונטור, רוזן המגביות וה-מילדות, התלהב מהצעה זו. רק צרות-המור-חין של הציבור הישראלי שסירב לראות ב-

